

NÁRODNÍ ÚPRAVA PŮSOBENÍ PMSCs – USA

Veronika Bílková a Petra Ditrichová

ÚVOD

Spojené státy americké (USA) patří spolu s Velkou Británií k největším „vývozcům“ soukromých vojenských a bezpečnostní společností (PMSCs). USA dále náleží k největším uživatelům PMSCs, a to jak na domácí půdě,¹ tak při podpoře vojenských misí v zahraničí. USA do určité míry vždy nějakým způsobem spoléhala na podporu civilních kontraktorů při vedení vojenských misí.² S koncem studené války, kdy se stalo celosvětovým trendem snižování vojenských rozpočtů, došlo zároveň k masivnímu snižování stavů ozbrojených sil. Následné zahraniční vojenské operace USA však rozkryly, že ozbrojeným silám USA chybí nezbytná logistická podpora a bez podpory civilních kontraktorů nejsou schopny dlouhodobě vést vojenské operace.³ Postupně vláda USA začala najímat PMSCs pro podporu vojenských operací USA, a to až takovým způsobem, že ozbrojené konflikty v Iráku a Afghánistánu lze z tohoto pohledu označit jako konflikty nastolující fenomén privatizace války. Právě v těchto konfliktech totiž příslušníci PMSCs najatí americkou vládou k podpoře jejích úkolů (poprvé často i bojových) tvořili i více než 50% příslušníků ozbrojených sil USA.⁴ Toto masivní nasazení spolu s řadou kontroverzních zákroků, kde došlo k excesivnímu užití síly (např. incident příslušníků Blackwater na náměstí Nissor v Bagdádu v r. 2007, kdy v přestřelce při ochraně diplomatického konvoje došlo k zabití nejméně 14 civilistů a zranění řady dalších),⁵ vedlo k tlaku na regulaci PMSCs. Na mezinárodní úrovni se USA následně staly největším podporovatelem mezinárodní regulace PMSCs. Po kritice nedostatečného vnitrostátního dohledu přijaly USA zároveň i řadu národních opatření ke zvýšení dohledu nad PMSCs.

USA JAKO „DOMÁCÍ STÁT“

Vnitrostátní právní řád USA definuje PMSCs v *Code of Federal Regulation* jako jakéhokoli jednotlivce, společnost, partnerství, asociaci nebo jinou právnickou a nestátní entitu, která s ministerstvem obrany uzavře smlouvu na dodávku služeb, zboží, či stavební práce.⁶ Takováto osoba je označována jako „bezpečnostní kontraktor“. Regulace PMSCs se liší podle toho, zda se jedná o PMSCs poskytující služby na vnitrostátním území USA či PMSCs poskytující

¹ Studie Americké společnosti pro bezpečnost průmyslu z r. 2012 uvedla, že trh bezpečnostních služeb v USA má hodnotu cca 350 mld a zaměstnává cca 2 milióny příslušníků. <https://www.sdmag.com/articles/89562-groundbreaking-study-finds-us-security-industry-to-be-350-billion-market-integrators-vital-to-end-users-decision-making>

² M. Schwartz, The Department of Defense's Use of Private Security Contractors in Afghanistan and Iraq: Background, Analysis, and Options for Congress, *CRS Report for Congress*, www.crs.gov, str. 1.

³ M. Schwartz, J. Church, Department of Defense's Use of Contractors to Support Military Operations: Background, Analysis, and Issues for Congress, May 17, 2013, www.crs.gov, str. 4.

⁴ Nejvíce jich bylo v r. 2012, kdy příslušníci PMSCs v Afghánistánu tvořily 117.227 osob, oproti 88.200 příslušníků ozbrojených sil USA. V Iráku jich bylo nejvíce v r. 2008 s počtem 163.591 osob, oproti 161.783 příslušníků ozbrojených sil USA. Viz. H.M. Peters, M. Schwartz, L. Kapp, DoD Contractor and Troop Levels in Iraq and Afghanistan: 2007-2017, 28.4.2017, Congressional Research Service, R4416, www.crs.gov

⁵ <https://www.theguardian.com/world/2018/dec/19/former-blackwater-guard-guilty-2007-massacre-baghdad> (navštíveno 5.5.2019).

⁶ Title 32 National Defense, Code of Federal Regulations, 158.3. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cfr/> (navštíveno 5.5.2019).

služby v zahraničních operacích. Specifickou kategorií tvoří PMSCs najatí americkou vládou a americkými agenturami pro jejich působení v zahraničí.

PMSCs poskytující své služby na vnitrostátním území USA jsou regulovány na státní úrovni a regulace se liší stát od státu.⁷ Některé státy nemají žádnou regulaci, jiné vyžadují licenci a registraci a jiné se zaměřují na regulaci skrze dobrovolné kodexy chování⁸.

Působení PMSCs operujících v zahraničí při podpoře ozbrojených sil USA je naproti tomu poměrně detailně regulováno. Základ však tvoří licenční režim, ale konkrétní smluvní vztah mezi PMSCs a jejich najímatelem. Základní pravidla a smluvní ustanovení, která daný smluvní vztah musí obsahovat, obsahuje *Federal Acquisition Regulations (FAR)*.⁹ Všechny státní orgány při zadávání veřejných zakázek se těmito standardizovanými předpisy musí řídit. FAR zejména obsahuje požadavek, aby PMSCs vždy jednaly v souladu s právem USA, státním právem a mezinárodními smlouvami a dohodami.

PMSCs poskytující své služby v zahraničí, a to jiným státům, mezinárodním organizacím, či nestátní aktérům, musejí požádat ministerstvo zahraničních věcí o licenci. Licenční režim je podle *Arms Export Control Act (1968)*, který je rozveden v *International Trade in Arms Regulations*, založen na kontrole vývozu a dovozu bezpečnostního materiálu, technologií, zboží a služeb. Do této kategorie spadá i poskytování vojenského výcviku mimo USA.

PMSCs jsou dále z hlediska trestně-právní odpovědnosti a odpovědnosti za škodu regulovány zejména následujícími předpisy :

- *Uniform Code of Military Justice (UCMJ)* – zákon vztahující se na příslušníky ozbrojených sil USA při výkonu vojenské justice. V r. 2007 byla působnost UCMJ rozšířena i na civilní kontraktory doprovázející ozbrojené síly USA v zahraničí.¹⁰
- *Military Extraterritorial Jurisdiction Act (MEJA)* – dává federálním soudům USA jurisdikci nad civilisty v zahraničí, pokud tam spáchají trestný čin a trestní řízení v daném státě není dostupné. V r. 2004 byla MEJA explicitně doplněna o jurisdikci nad PMSCs doprovázející ozbrojené síly USA do zahraničních operací.¹¹
- *Alien Tort Statute (ATS)* – oběti zásahů ze strany PMSCs (zranění, smrt) se snaží tento předpis z r. 1789 užít vůči PMSCs. Jeho použití v praxi však není úplně jednoduché, neboť obecně odkazuje na porušení „*rpáva národů či mezinárodní smlouvy USA*“.¹² Pro pozůstalé oběti Abů Graib šlo o primární prostředek, jakým způsobem napadnout činnost PMSCs v rozporu s lidskými právy a MHP.¹³

USA JAKO „NAJÍMAJÍCÍ STÁT“

Od r. 1990 USA preferuje politiku masivní privatizace ozbrojených sil nad udržováním rozsáhlých kapacit vlastních ozbrojených sil. Vojenské operace USA za posledních 30 let potvrdili kritickou roli PMSCs při podpoře jednotek USA, a to nejen z hlediska počtu příslušníků, ale i rozsahu poskytovaných služeb.¹⁴ Zapojení kontraktorů vládními složkami je zajímavé i z finančního hlediska, kdy jako příklad lze uvést smlouvu společnosti Kellog

⁷ USA, *Private Security Governance Database*, Public-Private Partnership Hub, www.ppps.dcaf.ch.

⁸ Např. vydaný Virginia's Private Security Services Advisory Board.

⁹ Title 48, Code of Federal Regulations

¹⁰ K. Huskey, S. Sullivan, United States: Law and Policy Governing Private Military Contractors after 9/11, in Bakker, Sossai (eds), *Multilevel Regulation of Military and Security Contractors: The Interplay between International, European and Domestic Norms*, Hart Publishing, 2012, str. 359-360.

¹¹ Tamtéž, str. 355.

¹² Tamtéž, str. 363.

¹³ K. Creutz, Transnational Privatised Security and the International Protection of Human Rights, *Erik Castrén Institute Research Reports 19/2006*, Helsinki, 2006, str. 122.

¹⁴ M. Schwartz, J. Church, *op. cit.*, str. 1.

Brown and Root týkající se logistické podpory vlády USA v Iráku za celkem 22 mld. USD.¹⁵ Největšími odběrateli služeb PMSCs v USA jsou místní MZV, Ministerstvo obrany a USAID (US Agency for International Development – Agentura US pro mezinárodní rozvoj).

PMSCs poskytují pro jednotlivé agentury a ministerstva USA celou řadu služeb zahrnujících ochranu při transportu zboží a osob, ochranu při stavebních pracích, podporu při zajišťování chodu a udržování vojenských základen (zajišťování cateringu, praní, telekomunikační spojení, sanitární techniku a provoz), logistickou podporu či zpracovávání zpravodajských analýz. Nesmí se však jednat o služby, které by spadaly do čistě vládních služeb tzv. *Inherently Governmental*.¹⁶ Služby tohoto typu jsou však definovány obecně jako „*funkce, které jsou důvěrně spojeny s veřejným zájmem, tak že vyžadují, aby byly vykonávány federálními vládními úředníky*“.¹⁷ Další předpisy a nařízení interpretují, které činnosti v praxi do tohoto rámce náleží. Například Policy Letter 11-01 nazvaný *Performance of inherently Governmental and Critical Functions (2011)* uvádí, že se nesmí jednat o bojové činnosti, tj. činnosti jako je přímá účast na nepřátelství, vojenské velení, poskytování bezpečnostních služeb v přímé podpoře boje.¹⁸ Poskytování bezpečnosti v situaci ozbrojeného konfliktu však není uspokojivé a jednotně řešeno ani na vnitrostátní úrovni USA.¹⁹

Jako výhoda privatizace bývá uváděna skutečnost, že se příslušníci ozbrojených sil mohou věnovat činnostem, které mohou zastávat jen oni, tj. bojové činnosti. Kontraktoři se mohou věnovat ostatním podpůrným činnostem, tj. překládání, udržování zbraňového systému apod. USA zastávají pozici, že jelikož kontraktory lze najmout v případě potřeby a ukončit kontrakt, jakmile potřeba skončí, jedná se o levnější variantu než dlouhodobé udržování takového stále schopnosti uvnitř ozbrojených sil.²⁰ Podle některých analytiků je situace tak kritická, že bez podpory PMSCs by USA nebyly schopné efektivně vést dlouhotrvající vojenské mise.²¹

USA rozlišuje mezi ozbrojenými a neozbrojenými PMSCs, přičemž oba typy byly najaty Ministerstvem obrany pro podporu jejích činností v Afghánistánu a Iráku. Jak bylo uvedeno výše, základ regulace PMSCs tvoří smlouva mezi dodavatelem (PMSCs) a najímatelem (státní orgán. Konkrétní smlouva vychází jak z výše uvedených obecných pravidel a principů pro veřejné zakázky (Federal Acquisitions Regulations), tak z případných doplňků k těmto předpisům, pokud jej jednotlivé agentury a ministerstva vydají.²²

Při najímání PMSCs pro podporu ozbrojených sil USA v zahraničních operacích a v situaci ozbrojeného konfliktu zvláště je vyžadováno, aby PMSCs ucházející se o vládní smlouvu již splňovaly podmínky stanovené v Americkém národním standardu ANSI/ASIS PSC.1-2012 „*Management System for Quality of Private Security Operations – Requirements with Guidance*“.²³ V r. 2013 USA také předpokládaly, že dalším požadavkem bude, aby PMSCs ucházející se o vládní smlouvu byly členem Asociace ICoC.²⁴ Aktuální stav není jasný.

¹⁵ K. Huskey, S. Sullivan, *op. cit.*, str. 336.

¹⁶ Office of Management and Budget (OMB) Circular A-76: Performance of Commercial Activities.

¹⁷ The Federal Activities Reform Act, 1998.

¹⁸ V místě vedení vojenských operací je na uvážení vojenského velitele, jaké činnosti by se mohly vyvinout do bojových činností. PMSCs zároveň nesmí zastávat takové pozice, ve kterých by mohly činit rozhodnutí, jež by mohla značně ovlivnit cíle a politiky USA týkající se bezpečnosti osob, majetku, mezinárodních vztahů a vojenských misí. United States Response to Questionnaire Concerning the Montreux Document, *op. cit.*,

¹⁹ Například Politika Ministerstva obrany (Worldwide Protective Service) uvádí, že se nejedná o činnosti náležející do rámce *Inherently Governmental*, pokud poskytování bezpečnostních služeb je pouze za účelem ochrany a tudíž ve své povaze defenzivní. K. Huskey, S. Sullivan, *op. cit.*, str. 343.

²⁰ Defense Primer: DoD Contractors, February 10, 2017, www.crs.gov.

²¹ M. Schwartz, J. Church, *op. cit.*, str. 2.

²² Např. Defense Federal Acquisition Regulation Supplement, Army Regulation 700-137 a Logistics Civil Augmentation Program, Defense Contingency Contracting Handbook, DoS Acquisition Regulation.

²³ https://www.acq.osd.mil/log/PS/psc.html/7_Management_System_for_Quality.pdf (navštíveno 11.5.2019).

²⁴ United States Response to Questionnaire Concerning the Montreux Document, *op. cit.*

DOHLED NAD PŮSOBENÍM PMSCs

USA byly původně značně kritizovány za povrchní vnitrostátní dohled nad působením PMSCs, které operovaly v situaci ozbrojeného konfliktu na základě smlouvy se státními úřady. Důvodem bylo zejména nejednotné a nekoordinované působení PMSCs, kdy každá agentura a ministerstvo USA užívající služby PMSCs si spravovala svůj kontrakt sama. Za kontrolu PMSCs byl navíc často odpovědný malý počet nezkušených úředníků či příslušníků ozbrojených sil bez specifického školení. Po sérii skandálů v Iráku a Afghánistánu bylo v r. 2008 stanoveno, že státní orgány jsou povinny koordinovat a spolupracovat při najímání a dohledu nad PMSCs.²⁵ Tyto orgány též vylepšily své vnitřní procesy a dohled nad působením PMSCs. Ministerstvo obrany v r. 2009 vydalo instrukci *PSCs Operating in Contingency Operations*, vytvořilo *Contractor Operations Cells* a za účelem vyřizování stížností ustavilo *Armed Contractor Oversight Division*.²⁶ K provádění dohledu nad jednotlivými smlouvami s PMSCs bylo postupně vyškoleny více než 30.000 úředníků Ministerstva obrany. Co se týče dohledu nad PMSCs na federální úrovni, tak od r. 2007 se této problematice začal věnovat i americký Kongres, a to skrze řady komisí.

AMERICKÝ NÁRODNÍ STANDARD ANSI/ASIS PSC.1.

V r. 2012 vydal Americký národní institut pro standardizaci (ANSI) ve spolupráci s Americkou asociací pro bezpečnostní průmysl (ASIS) standard PSC.1 pro systémové řízení kvality operací PMSCs (Standard).²⁷ Standard navazoval a obsahově vycházel z již přijatého Dokumentu z Montreux a z Kodexu ICoC. Jeho cílem bylo posílit profesionální chování a působení společností a jednotlivců poskytujících bezpečnostní služby v prostředích, kde vláda práva může být oslabena. Standard byl vytvořen více než stovkou aktérů, mezi něž patřily významné PMSCs, zástupci vládní administrativy, nestátních a humanitárních organizací (DCAF, Geneva Academy). Zájem o vytvoření národního standardu vzešel z ASIS, což je americká obchodní asociace sdružující více než 38.000 profesionálů poskytujících celosvětově bezpečnostní služby. Standard představuje poměrně detailní a dlouhý dokument, který se však nevěnuje konkrétním pravidlům, jež by PMSCs měly během svého působení dodržovat, nýbrž pravidlům a principům pro řádné manažerské vedení PMSCs za účelem udržení a zvýšení kvality jejich působení. Principy jsou nastaveny tak, aby PMSCs během svého působení vždy dbaly na dodržování MHP, MPLP, mezinárodního a místního práva. Principy jsou zároveň stanoveny takovým způsobem, aby jejich dodržování bylo snadno monitorováno. Dodržování Standardu je primárním kritériem pro výběr PMSCs ucházející se o smlouvu s Ministerstvem obrany při podpoře úkolů v zahraničních operacích.²⁸

INTERNATIONAL STABILITY OPERATION ASSOCIATION (ISOA)

ISOA je mezinárodní nevládní obchodní asociace, jejímž posláním je posílit právní a etický standard pro všechny nestátní aktéry účastnící se mírových a stabilizačních operací. Jejím cílem je tedy zajistit větší profesionalitu, etickou a právní odpovědnost a transparentnost působení PMSCs. ISOA byla založena již v r. 2001, poté co bylo zřejmé, že soukromý sektor je významným účastníkem mezinárodních operací a jeho slabá regulace poškozuje celý bezpečnostní sektor.²⁹ Sdružuje více než 60 PMSCs pocházejících z celého světa, které jsou aktivní v bezpečnostním odvětví v zahraničních mírových a stabilizačních operacích.

²⁵ K. Huskey, S. Sullivan, *op. cit.*, str. 344-345.

²⁶ M. Schwartz, *op. cit.*, str. 17.

²⁷ ANSI/ASIS PSC.1 Management System for Quality of Private Security Company Operations, https://www.acq.osd.mil/log/PS/.psc.html/7_Management_System_for_Quality.pdf (navštíveno 11.5.2019).

²⁸ USA, Private Security Governance Database, Public-Private Partnership Hub, www.ppps.dcaf.ch.

²⁹ <https://stability-operations.org/page/About> (navštíveno 11.5.2019).

Vstupem do ISOA se PMSCs zavazují dodržovat její kodex chování (*ISOA kodex*). Kodex byl vytvořen již v r. 2001 při založení asociace, dříve nazývané IPOA (International Peace Operation Association). Tak jak se vyvíjela mezinárodní regulace PMSCs a působení PMSCs v zahraničních operacích, ISOA zároveň kontinuálně vylepšovala svůj kodex. Aktuálně se jedná o již 13. verzi, která byla přijata v r. 2013.³⁰ Pro členy ISOA představuje tento kodex etický standard, kterým se budou řídit v tzv. komplexních prostředích, tj. jak v situaci ozbrojeného konfliktu, tak v situacích nespádajících do tohoto rámce. Jeho signatáři se s odkazem na nejvýznamnější úmluvy z oblasti MHP a MPLP a mezinárodní *soft law* instrumenty (Dokument z Montreux a Kodex ICoC) zavazují dodržovat veškerá aplikovatelná pravidla MHP a MPLP s cílem minimalizovat ztráty na lidských životech a škody na majetku, kulturních hodnotách a životním prostředí. Signatáři by dále měli respektovat Mezinárodní úmluvu o minimálním věku dětí pro práci (1973), tj. nenajímat děti mladší patnácti let. Z hlediska pravidel užití síly je zdůrazněno, že jelikož příslušníci PMSCs se mohou dostat do situací spadajících do rámce válečného nepřátelství, měli by projít příslušným výcvikem. Společnosti PMSCs zároveň mají vydat pravidla užití síly vycházející z MHP a MPLP.

Kodex ISOA představuje formu autoregulace odvětví, tj. není právně závazný a vynutitelný. V případě jeho porušení tak na této úrovni jde zejména o veřejné zostuzení dané společnosti a její vyloučení z asociace. Z hlediska nápravy porušení Kodex zdůrazňuje, že jakmile signatáři zjistí porušení principů, měli by přijmout veškeré nezbytné právní kroky k odstranění tohoto stavu. Za tímto účelem mají mít také nastaveny příslušné vnitřní politiky o kontrole, podávání zpráv a vnitřního šetření. Za účelem ochrany klientů a zachování dobrého jména celého odvětví by měli zároveň usilovat o zveřejnění takového incidentu.

USA A REGULACE PMSCs NA MEZINÁRODNÍ ÚROVNI

Vzhledem k významné pozici USA jako domácího a najímajícího státu PMSCs patřily USA vždy k významným podporovatelům mezinárodní regulace PMSCs. USA se od počátku velmi aktivně účastnily švýcarské iniciativy k vyjasnění stávajících pravidel MHP a MPLP pro působení PMSCs v ozbrojeném konfliktu tzv. Dokumentu z Montreux. V r. 2008 byly USA jedním z jeho prvních signatářů. Následně USA podporovaly jeho užší implementaci a spolupráci států v tzv. Fóru pro Dokument z Montreux.³¹ Po přijetí amerického národního standardu ANSI/ASIS PSC.1³² se USA také na mezinárodní úrovni snažily, aby i ostatní státy přijaly tento či podobný standard kvality pro působení PMSCs.³³ Výsledkem tohoto úsilí bylo, že Mezinárodní organizace pro standardizaci přijala americkou úpravu jako základ pro vytvoření mezinárodně platného standardu kvality ISO 18788:2015.³⁴

USA dále podporovaly vytvoření mezinárodního Kodexu ICoC. Následně byly aktivním členem státního pilíře Asociace Kodexu ICoC, jež připravoval pravidla pro jednání Asociace (tzv. články Asociace). USA se zároveň dne 20. 9. 2013 staly členem tohoto pilíře. Aktuálně se k dodržování Kodexu ICoC zavázalo 12 společností založených podle amerického práva.³⁵ USA podepsaly, avšak zatím neratifikovaly *Smlouvu o obchodu se zbraněmi*.

³⁰ <https://stability-operations.org/page/Code> (navštíveno 12.5.2019).

³¹ <https://www.mdforum.ch/> (navštíveno 5. 4. 2019).

³² https://www.acq.osd.mil/log/PS/.psc.html/7_Management_System_for_Quality.pdf (navštíveno 11.5.2019).

³³ United States Response to Questionnaire Concerning the Montreux Document, op. cit.

³⁴ Management system for private security operations, ISO 18788:2015, <https://www.iso.org/standard/63380.html> (navštíveno 9. 4. 2019).

³⁵

https://www.icoca.ch/en/membership?private_security_companies%5Bcompanies%5D=companies&area_of_operation=all&headquarter_country=238&keywords=united+states+of+america&op=Search&view_type=list&form_build_id=form-zhFw0y72rBz0JahXHbxY4h_X_h1-U5idupiGvJcxNnY&form_id=search_for_members_filter_form#search_for_members_list (navštíveno 11.5.2019).

AMERICKÉ PMSCs A JEJICH KODEX CHOVÁNÍ

Jak již bylo zmíněno, k dodržování Kodexu ICoC se aktuálně zavázalo 12 amerických společností, přičemž šest z těchto společností je již plně certifikováno, ostatní mají přechodný status a usilují o získání plné certifikace. Podle údajů, které jsou uvedeny na webových stránkách těchto šesti certifikovaných PMSCs, lze konstatovat následující:

Academi³⁶ – jedná se o jednu z nejznámějších PMSCs s původním názvem Blackwater. Na svých webových stránkách odkazuje na kodex obchodní etiky a chování připravený společností Constellis. Constellis je nadnárodní koncern založený v USA r. 2010, který ve svém portfoliu zahrnuje řadu celosvětově významných PMSCs. Jelikož Constellis působí ve více než 40 zemích světa a zaměstnává více než 24 tis. zaměstnanců, představuje největšího a nejrozmanitějšího poskytovatele služeb typu PMSCs.³⁷

*Kodex chování Constellis*³⁸ přijatý 21. listopadu 2018 je velmi detailní a dobře zpracovaný kodex chování PMSCs. V úvodu je zdůrazněno, že základem jejich celosvětového úspěchu je důvěra jejich klientů, zaměstnanců, dodavatelů v jejich schopnosti a služby, kdy soulad s mezinárodním, vnitrostátním (USA) a lokálním právem je zcela zásadní pro veškerou činnost. Kodex představuje pro všechny členy skupiny Constellis interně závazný dokument. Za tímto účelem je dokument široce distribuován a jsou prováděna pravidelná školení. Všichni vedoucí zaměstnanci jsou povinni s jeho obsahem seznámit své podřízené a zajistit jeho dodržování. V případě zjištěného porušení může hrozit disciplinární postih, popř. ukončení zaměstnaneckého či smluvního poměru.³⁹ Kodex byl vytvořen s ohledem na smluvní i obyčejové MHP, MPLP, cíle obsažené v Dokumentu z Montreux, principy obsažené v mezinárodním Kodexu ICoC a ve standardech ANSI/ASIS PSC.1 a ISO 18788.⁴⁰ Kodex se věnuje zejména následujícím oblastem: vytvoření vnitřního prostředí bez diskriminace, etického jednání při uzavírání smluv s klienty a sub-dodavateli, etickému jednání v případě, že klientem je vláda USA a etickému jednání na mezinárodním trhu. Tato poslední část obsahuje ustanovení týkající se užití zbraní (pouze v sebeobraně, vč. stanoveného postupu pro eskalaci síly, povinnost pravidelného výcviku) a jejich kontroly a správy (zákaz vlastnit či užít nelegální zbraň či municie), ustanovení o vývozu a dovozu zbraní (povinnost dodržovat předpisy USA), zákaz sexuálního zneužívání a obchodování s lidmi. Tato část zároveň vyjmenovává povinnost respektovat nejvýznamnější úmluvy z oblasti MHP a MPLP. Zajímavostí je, že kodex uvádí, že podle MHP je status personálu Constellis „nekombatant“.⁴¹

Triple Canopy⁴² – tato PMSCs nemá vlastní webovou stránku a vše je již přesměrováno na Constellis. Pro Triple Canopy tedy platí i Kodex chování Constellis.

SOC LLC⁴³ – tato PMSCs nemá vlastní kodex chování, nýbrž na svých webových stránkách odkazuje na Kodex ICoC, který se zavázala dodržovat a kde je členem Asociace ICoC.⁴⁴ Tato PMSCs se zároveň obecně hlásí k dodržování lidských práv a k jednání v souladu se standardem ANSI/ASIS PSC.1. Je členem neziskové obchodní asociace Defense Industry Initiative on Business Ethics and Conduct, která sdružuje více než 80 společností PMSCs účastnících se zejména vládních zakázek.⁴⁵

³⁶ <https://www.academi.com/pages/about-us/code-of-conduct> (navštíveno 12.5.2019).

³⁷ <https://constellis.com/> (navštíveno 9.5.2019).

³⁸ https://constellis.com/documents/Code_of_Conduct.pdf (navštíveno 9.5.2019).

³⁹ Code of Business Ethics and Conduct, Constellis, Ver. 2, 21 November 2018, str. 35.

⁴⁰ Tamtéž, str. 9.

⁴¹ Tamtéž, str. 33.

⁴² <https://constellis.com/TCredirect> (navštíveno 12.5.2019).

⁴³ <https://www.soc-usa.com/> (navštíveno 12.5.2019).

⁴⁴ <https://www.soc-usa.com/social-responsibility/code-of-conduct> (navštíveno 12.5.2019).

⁴⁵ <https://www.dii.org/home> (navštíveno 12.5.2019).

Reed International Inc.⁴⁶ – tato PMSCs má na svých webových stránkách informace o obchodním etickém kodexu a standardech jednání.⁴⁷ Nejedná se o kodex chování v pravém slova smyslu, ale spíše o přihlášení se k dodržování MHP, MPLP a obecně pravidlům mezinárodního a národního práva. S ohledem na standard ANSI/ASIS PSC.1 a na Kodex ICoC tato PMSCs vytváří vlastní standardní operační postupy (SOP), ve kterých je stanoveno, jakým způsobem přistupuje k výkonu činnosti. SOP jsou závazné pro všechny zaměstnance, kteří jsou za tímto účelem školeni (zaměstnanecká příručka a příručka pro nadřízeného).

Janus Global Operations LLC⁴⁸ – tato PMSCs se hlásí k dodržování standardu ANSI/ASIS PSC.1 a ISO 18788 :2015. Na svých webových stránkách má odkaz na kodex chování společnosti Caliburn.⁴⁹ Cílem tohoto kodexu je zajistit, aby jednání PMSCs bylo vždy v souladu se zákonem. Pokud bude zjištěn nesoulad, má osoba povinnost jej okamžitě nahlásit právnímu či personálnímu oddělení či nadřízenému.⁵⁰ Na rozdíl od běžných kodexů tento kodex představuje spíše obecný či klasický etický kodex soukromé obchodní společnosti. Dokument se věnuje problematice střetu zájmů, zákazu kartelového jednání, problematice získávání obchodních darů a pozorností, důvěrnosti informací, národní bezpečnosti, způsobu jednání v případě vládního kontraktu, zákazu korupce a obchodování s lidmi, vývozu, clům a daním, archivaci dokumentů, vztahům a bezpečnosti na pracovišti, vč. zákazu diskriminace, zásadám používání mobilů a internetu, způsob komunikace s veřejností apod. Problematika MHP je v kodexu zmíněna pouze v souvislosti se zákazem obchodování s lidmi a s důrazem, že společnost jedná vždy v souladu se zákony USA a MHP.

Chenega Security and Support Solutions⁵¹ – tato PMSCs na svých webových stránkách nemá žádné informace o vlastním kodexu chování. Vzhledem k získanému certifikátu ICoC lze předpokládat, že má takové vnitřní principy a postupy, které odpovídají Kodexu ICoC.

ZÁVĚR

Zkušenosti s neregulovaným působením PMSCs při podpoře vojenských aktivit USA v Iráku a Afghánistánu vedly USA k závěru, že tato skutečnost může významně zkompromitovat důvěryhodnost a ovlivnit efektivitu jejich vojenského nasazení. Vzhledem ke kritické roli, kterou PMSCs vykonávají při podpoře vojenských operací USA, je předpoklad, že tyto budou zásadním způsobem podporovat ozbrojené síly USA i v budoucnu.⁵² Z těchto důvodů se USA zaměřily na zlepšení své vnitrostátní regulace i posílení regulace mezinárodní.

Vnitrostátní regulace působení PMSCs je významně ovlivněna skutečností, že samotná vláda USA a řada vládních agentur a úřadů jsou historicky zvyklé na široký outsourcing služeb. Najmutí služeb PMSCs (vč. služeb ozbrojených) pak na rozdíl od jiných zemí nepředstavuje pro vládu USA nový či nepatřičný fenomén. Masivní nasazení PMSCs v konfliktech v Iráku a Afghánistánu v praxi velmi napomohlo vyjasnit postupy a pravidla tohoto typu outsourcingu. Regulace PMSCs v USA dnes představuje komplexní režim. Je rozdělena mezi cca 20 úřadů oprávněných kontrolovat působení PMSCs. Tyto úřady operují na státní i federální úrovni a zahrnují speciální dohled Kongresu USA.

Specifikem přístupu vlády USA k regulaci PMSCs působících v podpoře ozbrojených sil USA v zahraničních operacích zůstává smluvní vztah mezi najímatelem a PMSCs. Z hlediska unifikace požadavků na dodavatele služeb PMSCs je pro vládu USA klíčové dodržování

⁴⁶ <http://www.reedinc.com/> (navštíveno 12.5.2019).

⁴⁷ <http://www.reedinc.com/about-us/conformance/> (navštíveno 12.5.2019).

⁴⁸ <https://www.janusgo.com/> (navštíveno 12.5.2019).

⁴⁹ <https://www.janusgo.com/who-we-are/our-values/> (navštíveno 12.5.2019).

⁵⁰ <https://2vtzk746j61f4fdvwi4e83fk-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2019/02/Caliburn-Code-of-Business-Ethics-and-Conduct.pdf> (navštíveno 12.5.2019).

⁵¹ <https://chenegasecurity.com/> (navštíveno 12.5.2019).

⁵² DoD, Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense, January 2012.

amerického standardu ANSI/ASIS PSC.1, a dále dodržování mezinárodního Kodexu ICoC. U nejvýznamnějších PMSCs s globálním dosahem je tento standard a kodex chování poměrně často doplněn interním etickým a obchodním kodexem, který zdůrazňuje jejich společenskou odpovědnost. Jako inspirativní se jeví kodex chování nadnárodní korporace Constellis, který představuje velmi detailně, upřímně a poctivě zpracovaný kodex pro působení PMSCs v komplexních prostředích.

Veronika Bílková

Výzkumná pracovnice Ústavu mezinárodních vztahů a vedoucí Centra mezinárodního práva.

bilkova@iir.cz

Petra Ditrichová

Odborná asistentka projektu Aktuální výzvy mezinárodního práva, Ústav mezinárodních vztahů.

ditrichova@iir.cz

Poděkování

Tento policy brief je výsledkem aplikovaného výzkumu Ústavu mezinárodních vztahů, v.v.i., v rámci projektu TA ČR BETA 2, č. TIRVMZV814 nazvaného „Aktuální výzvy mezinárodního práva“. Koncovým uživatelem tohoto výstupu je aplikační garant projektu Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.